



Vanhus- ja vammaispalvelut

LIKKUMISTA TUKEVIEN PALVELUJEN TOIMINTAOHJE 1.4.2020 LÄHTIEN

Sosiaali- ja terveyslautakunta 25.2.2020

Sisälllys

Johdanto.....	3
OSA 1 Sosiaalihuoltolain mukaisten liikkumista tukevien palvelujen toimintaohje.....	4
1. Neuvonta, palveluohjaus sekä palvelutarpeen arviointi.....	4
2. Menokaveri tukee julkisen liikenteen käyttöä.....	4
3. Taksikuljetus.....	5
3.1 Taksikuljetuksen myöntämisperusteet.....	5
3.2 Taksikuljetukseen voidaan tarvittaessa myöntää erillinen palvelulisä.....	5
4. Yhteiset matkat, saattaja ja mukana olevat matkustajat.....	6
5. Palvelun käytön seuranta.....	6
OSA 2 Vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun toimintaohje.....	7
1. Kuljetuspalvelun tarpeen arvioiminen.....	8
2. Kuljetuspalvelun myöntäminen.....	8
3. Kuljetuspalvelumatkojen muodot.....	8
3.1 Asiointi ja virkistysmatkat.....	8
3.2 Työ ja opiskelumatkat.....	9
3.3 Lisämatkat.....	9
3.4 Palvelulisä ja invataksin käyttöoikeus.....	9
4. Kuljetuspalvelumatkojen aluerajat.....	9
5. Vierailupaikkakunnalla tehtävät matkat.....	10
6. Matkojen käyttö ja omavastuu.....	10
7. Yhteiset matkat, saattaja ja mukana olevat matkustajat.....	11
8. Palvelun käytön seuranta.....	11

Johdanto

Liikkumista tukevia palveluja voidaan myöntää sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain nojalla. Tähän ohjeeseen on yhdistetty molemman lainsäädännön ohjeistus. Sosiaalihuoltolain nojalla myönnettyt palvelut ovat määrärahasidonnaisia ja vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelu on subjektiivinen oikeus. Molempien palvelujen myöntäminen perustuu palvelutarpeen arviointiin. Määrärahasidonnaisessa palvelussa etusijalle asetetaan heikoimmassa asemassa olevat asiakkaat.

Asiakkaan täyttäessä palvelun myöntämisen edellytykset tehdään seuraavia palvelupäätöksiä:

Sosiaalihuoltolain mukaiset päätöslajit:

- Menokaveri julkisen liikenteen käytön tukemiseen
- Taksikuljetus, johon voi sisältyä palvelulisä

Vammaispalvelulainmukaiset päätöslajit:

- Taksikuljetus asiointi ja virkistysmatkoille
- Taksikuljetus työ ja opiskelumatkoille
- Lisämatkat
- Edellisiin päätöksiin voi sisältyä palvelulisä, invataksioikeus ja vakiotaksin käyttöoikeus

Osassa yksi on sosiaalihuoltolain mukaisten liikkumista tukevien palvelujen toimintaohje

Osassa kaksi on vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun toimintaohje

Prosessin pääkohdat



Nämä ohjeet korvaavan sosiaali- ja terveystalokunnan 13.6.2016 hyväksymät toimintaohjeet ja 15.4.2019 HSL vyöhykeuudistukseen liittyvän muutoksen.

OSA 1 Sosiaalihuoltolain mukaisten liikkumista tukevien palvelujen toimintaohje

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301, § 23 Liikkumista tukevat palvelut

Esteetön ja toimiva julkinen joukkoliikenne mukaan lukien kutsu- ja palveluliikenne on ensisijainen tapa järjestää kaikille soveltuva liikkuminen.

Liikkumista tukevia palveluja järjestetään henkilöille, jotka eivät kykene itsenäisesti käyttämään julkisia liikennevälineitä sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakykyä alentavan syyn takia ja jotka tarvitsevat palvelua asioimisen tai muun jokapäiväiseen elämään kuuluvan tarpeen vuoksi.

Liikkumisen tukea voidaan järjestää seuraavilla toteuttamistavoilla tai niiden yhdistelmillä:

- 1) julkisten liikennevälineiden käytön ohjauksella ja ohjatulla harjoittelulla;
- 2) saattajapalveluna;
- 3) ryhmäkuljetuksina;
- 4) korvaamalla taksilla, invataksilla tai muulla vastaavalla ajoneuvolla tapahtuvasta kuljetuksesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset;
- 5) muulla soveltuvalla tavalla.

Yksilöllisiä kuljetuspalveluja ei järjestetä henkilölle, joka on oikeutettu kuljetuksiin tai niiden kustannusten korvaamiseen muun lain nojalla.

1. Neuvonta, palveluohjaus sekä palvelutarpeen arviointi

Liikkumista tukevien palvelujen neuvonta ja palveluohjaus, sekä myöntäminen, perustuvat asiakkaan elämäntilanteen, toimintakyvyn ja voimavarojen arviointiin. Laaja-alainen palvelutarpeen selvittely tehdään useimmiten kotikäynnillä. Näin on mahdollista kartoittaa asiakkaan asumisympäristössä liikkumisen tarpeet ja mahdollisuudet. Arvioinnin tueksi voidaan pyytää erikseen lääkärintodistus ja/tai eri asiantuntijoiden lausuntoja. Palvelutarpeen arvioinnissa selvitetään asiakkaan palvelukokonaisuus ja miten eri palvelut vastaavat liikkumisen tarpeisiin. Palvelujen päällekkäisyyttä ei saisi muodostua.

2. Menokaveri tukee julkisen liikenteen käyttöä

Menokaveri-toiminnan myöntäminen perustuu yksilölliseen palvelutarpeen arviointiin. Menokaveri on määrärahasidonnainen palvelu, joka voidaan myöntää ikääntyneille ja

vammaisille henkilöille, joilla on vaikeuksia julkisen liikenteen käyttämisessä. Menokaverin kanssa tehdään määräaikainen toimeksiantosopimus.

3. Taksikuljetus

Taksikuljetuksena voidaan myöntää 2-8 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa. Asiakas saa tehdä matkan haluamaansa kohteeseen. Vantaan kaupunki korvaa yhdensuuntaisesta matkasta enintään 30 €. Tämän summan ylimenevän osan asiakas maksaa autossa kuljettajalle. Lisäksi asiakas maksaa yhdensuuntaisen matkan omavastuuosuuden kuljettajalle. Yksittäisen matkan omavastuu vertautuu julkisen liikenteen maksuihin. Matkalla saa tehdä lyhyen, välttämättömän, enintään 10min pysähdyksen reitin varrella.

3.1 Taksikuljetuksen myöntämisperusteet

Taksikuljetuksen myöntäminen perustuu yksilölliseen asiakkaan palvelutarpeen arviointiin, ja sen pohjalta tehtyyn hoito- ja palvelusuunnitelmaan. Taksikuljetuksen myöntäminen on määrärahasidonnainen palvelu, joten etusijalle palvelua myönnettäessä asetetaan heikoimmassa asemassa olevat henkilöt.

Taksikuljetuksen voi saada

- henkilö, jonka kotikuntalain mukainen kotipaikka on Vantaa
- henkilö, jolla on vamman tai sairauden johdosta pitkäaikaisesti vaikeuksia liikkumisessa, ja joka ei voi käyttää julkisia liikennevälineitä ilman suuria vaikeuksia

3.2 Taksikuljetukseen voidaan tarvittaessa myöntää erillinen palvelulisä

Taksikuljetuksen käyttäjälle voidaan myöntää palvelulisä, jos hän tarvitsee tavanomaista enemmän kuljettajan apua ennen matkaa ja/tai matkan päättyessä. Palvelulisä oikeuttaa asiakkaan saamaan kuljettajan apua esimerkiksi autosta kotiin siirryttäessä tai asunnosta hakemisessa. Palvelulisänä myönnetty saattajapalvelu ei ole tarkoitettu avustamiseen asiointipaikassa esimerkiksi kaupoissa.

Taksikortti annetaan kuljettajalle aina matkan alussa. Palvelulisään oikeutetut asiakkaat kertovat saatto- ja lisäpalvelun tarpeesta tilatessaan matkan tai viimeistään matkan alkaessa.

4. Yhteiset matkat, saattaja ja mukana olevat matkustajat

Mukana matkustavat	Maksut
VPL ja SHL asiakkaiden yhteinen matka. Tilatessa ilmoitetaan matkalle osallistujien tiedot. Tilauskeskus tarkastaa, ovatko he oikeutettuja VPL tai SHL matkoihin.	Yksi matkustaja: kuljetuspalvelumatka Muut matkustajat: omavastuu Huom! SHL kortilla 30 euroa ylittävän matkan kustannuksen asiakas maksaa
Asiakas tarvitsee saattajan. Ilmoitetaan saattajan mukana olo tilausta tehtäessä. Saattajia voi olla yksi ja hän kulkee kokonaan saman matkan kuin avustettava.	Asiakas: oma vastuu, kuljetuspalvelumatka Saattaja: ei omavastuuta
Asiakkaalla on mukana omia lapsia. Ilmoitetaan lasten mukanaolo ja määrä tilausta tehtäessä.	Asiakas: oma vastuu, kuljetuspalvelumatka Lapset: Alle 7 vuotiaat maksutta, yli 7-17 vuotiaat maksavat lapsen omavastuun hinnan
Asiakkaalla on seuralainen mukana. Ilmoitetaan seuralaisen mukana olo ja määrä tilausta tehtäessä.	Asiakas: omavastuu, kuljetuspalvelumatka Seuralainen: kukin seuralainen maksaa omavastuun.

5. Palvelun käytön seuranta

Kuljetuspalvelun käyttöä seurataan ja mahdolliset väärinkäytökset tutkitaan ja selvitetään tapauskohtaisesti.

OSA 2 Vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun toimintaohje

Subjekttiivisena oikeutena turvattu palvelu tai taloudellinen tukitoimi on järjestettävä asiakkaan täyttäessä myöntämisperusteet.

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 3.4.1987/380

Vammaisille tarkoitetut palvelut. Kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista (VpL 8 § 2 mom.)

Kuljetuspalvelut. Kuljetuspalveluihin niihin liittyvine saattajapalveluineen kuuluu vaikeavammaisen henkilön työssä käymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen, virkistykseen tai muun sellaisen syyn vuoksi tarpeelliset, jokapäiväiseen elämään kuuluvat kuljetukset. Jokapäiväiseen elämään kuuluvia kuljetuksia ovat vaikeavammaisen henkilön asuinkunnan alueella tapahtuvat tai lähikuntiin ulottuvat kuljetukset.

Kuljetukset voi kunta järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitetulla tavalla taikka korvata jäljempänä 5 §:ssä tarkoitetulle henkilölle taksilla, invataksilla tai vastaavalla ajoneuvolla tapahtuvasta kuljetuksesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset. (VpA 4 §)

Kuljetuspalvelujen järjestäminen. Kuljetuspalveluja ja niihin liittyviä saattajapalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Kuljetuspalveluja ei järjestetä henkilölle, joka saa näitä palveluja muun lain nojalla. (VpA 5 §)

Kuljetuspalvelujen laajuus. Kuljetuspalveluja on järjestettävä edellä 5 §:ssä tarkoitetulle henkilölle siten, että hänellä on mahdollisuus suorittaa välttämättömien työhön ja opiskeluun liittyvien matkojen lisäksi vähintään kahdeksantoista yhdensuuntaista jokapäiväiseen elämään kuuluvaa matkaa kuukaudessa. (VpA 6 §)

1. Kuljetuspalvelun tarpeen arvioiminen

Kuljetuspalvelun myöntäminen perustuu laaja-alaiseen palvelutarpeen selvittämiseen, jossa saadaan tietoa asiakkaan elämäntilanteesta, toimintakyvystä ja voimavaroista. Selvitetään asiakkaan liikkumisen tarpeet ja mahdollisuudet kuten työmatkat, vapaa-ajan liikkumistarpeet, asiakkaan toimintakyky, apuvälineiden käyttö, joukkoliikenneyhteydet, kuten lähibussit ja ympäristön palvelut ja esteettömyys. Asiakkaan luo tehdään tarvittaessa kotikäynti ja hänen kanssaan kuljetaan koematka julkisella liikenteellä. Ensisijaisesti asiakasta ohjataan julkisen liikenteen mm. lähibussien käytöstä.

Selvittelyssä hyödynnetään asiakkaan luvalla terveydentilaa koskevia tietoja ja asiantuntijalausuntoja. Mikäli terveydenhuollon rekisterissä ei ole riittäviä tai ajantasaisia tietoja, asiakasta pyydetään toimittamaan lääkärinlausunto terveydentilastaan. Lisäksi pyydetään tarpeen mukaan lausunto myös fysioterapeutilta, toimintaterapeutilta tai muulta asiantuntijalta.

Palvelutarpeen arvioinnissa selvitetään asiakkaan palvelukokonaisuus ja miten ne vastaavat liikkumisen tarpeisiin ja näin vältetään palvelujen päällekkäisyydet.

2. Kuljetuspalvelun myöntäminen

Vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelu on mahdollinen seuraavissa tilanteissa:

- asiakkaalla on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia liikkumisessa
- julkisen liikenteen käytössä on kohtuuttoman suuria vaikeuksia

Oikeus kuljetuspalveluun ei perustu pelkästään sairauteen tai diagnoosiin, vaan niiden vaikutuksesta asiakkaan toimintakykyyn. Lisäksi huomioidaan asiakkaan olosuhteet ja asumisympäristö.

3. Kuljetuspalvelumatkojen muodot

3.1 Asiointi ja virkistysmatkat

Kuljetuspalveluasiakkaalle myönnetään vähintään 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa asiointiin ja virkistykseen. Matkat käytetään kuukausikohtaisesti ts. niitä ei voi kerryttää seuraavalle kuukaudelle.

3.2 Työ ja opiskelumatkat

Työmatkoina korvataan asunnon ja työpaikan väliset matkat. Matkoja ei myönnetä työnantajan määräyksestä tapahtuvaan työn tekemiseen eikä yritystoimintaan liittyviin matkoihin.

Kuljetuspalveluun oikeuttavana opiskeluna pidetään ainoastaan tutkintoon tähtääviä opintoja tai ammatin saavuttamiseen tai työntekomahdollisuuksien parantumiseen tähtääviä opintoja.

Asiakas todentaa matkatarpeen todistuksella opiskelu- ja työpaikasta.

Eläkkeellä oleminen ei ole este työ- ja opiskelumatkojen korvaamiseen.

3.3 Lisämatkat

Asiakas perustelee lisämatkojen tarpeensa. Palvelutarve arvioidaan yksilöllisesti.

3.4 Palvelulisä ja invataksin käyttöoikeus

Palvelutarpeen arvioinnin perustella asiakkaalle määritellään oikeus saada kuljetuspalvelun palvelulisä ja invataksin käyttöoikeus. Asiakkaalle myönnetään palvelulisä, jos hän tarvitsee kuljettajan apua ennen matkaa ja/tai matkan päättyessä. Palvelulisä oikeuttaa pyytämään taksin kuljettajalta tavanomaista enemmän palvelua. Tämä tarkoittaa esim. seuraavia asioita: kuljettaja avustaa ajoneuvoon siirtymisessä asiakasta ja avustaa apuvälineen nostamisessa, saattaa hänet määränpäähän. Palvelulisänä myönnetty saattajapalvelu ei ole tarkoitettu avustamiseen esimerkiksi kaupoissa ym.

Invataksin käyttöoikeus tulee asiakkaalle silloin, kun asiakkaan kuljetus edellyttää invavarusteltua autoa. Kyydistä peritään lisämaksu, palvelulisää ei voi silloin periä.

4. Kuljetuspalvelumatkojen aluerajat

Kuljetuspalvelu myönnetään asuinkunnassa, lähikunnassa tai toiminnallisessa lähikunnassa tapahtuviin matkoihin. Kunta korvaa ainoastaan kohtuulliset kuljetuspalvelut. Kohtuuttomia kustannuksia ei korvata.

Vantaan lähikuntina pidetään Helsinkiä, Espoota, Keravaa, Tuusulaa, Järvenpää, Nurmijärveä, Sipoota ja Kauniaista.

Toiminnallista lähikuntaa määriteltäessä huomioidaan asiakkaan tarve niihin yleensä saatavissa oleviin palveluihin, joita hänen asuinkunnassaan tai sen naapurikunnissa ei ole. Tällöinkään etäisyys toiminnalliseksi lähikunnaksi määritellyn kuntaan ei saa olla kohtuuttoman pitkä.

Jos Vantaa on sijoittanut asiakkaan muualle kuin lähikunnan tai toiminnallisen lähikunnan alueella olevaan asumisyksikköön, hänelle voidaan myöntää kuljetuspalvelua matkustamiseen kyseisessä kunnassa ja sen lähikunnissa, mikäli kuljetuspalvelun saamisen ehdot täyttyvät.

5. Vierailupaikkakunnalla tehtävät matkat

Kuljetuspalvelu vierailupaikkakunnalla tehtäviin matkoihin ei ole subjektiivinen oikeus. Kuljetuspalveluja ei myönnetä vierailupaikkakunnalla tehtäviin matkoihin. Näin ollen lomailu-, vierailu- ja asiointimatkoihin muualla kuin omalla asuinpaikkakunnalla ja sen toiminnallisissa lähikunnissa ei myönnetä kuljetuspalvelua.

6. Matkojen käyttö ja omavastuu

Kuljetuspalvelukortti on henkilökohtainen ja matkustajana on oltava kortin haltija.

Kuljetuspalvelumatka tilataan kuljetuspalvelumatkojen tilausnumeroista. Asiakas ei voi valita kuljetukset suorittavaa kuljettajaa, poikkeuksena työ- ja opiskelumatkat. Työssä käyvät asiakkaat ja päätoimiset opiskelijat tilaavat asiointi- ja virkistysmatkansa keskitetystä tilausnumerosta.

Matkan omavastuuosuus maksetaan kuljettajalle. Omavastuun suuruus vertautuu julkisen liikenteen maksuihin. Työssäkäyvät ja opiskelijat maksavat omavastuuosuutensa erikseen sovittavalla tavalla.

Asiakas näyttää kuljetuspalvelukortin kuljettajalle ennen matkan alkua. Kuljetuspalvelukortilla maksetusta matkasta on aina pyydettävä kuitti, johon on merkitty ajettu reitti. Kuitti säilytetään kolme kuukautta.

7. Yhteiset matkat, saattaja ja mukana olevat matkustajat

Mukana matkustavat	Maksut
VPL ja SHL asiakkaiden yhteinen matka. Tilatessa ilmoitetaan matkalle osallistujien tiedot, tilauskeskus tarkastaa, ovatko he oikeutettuja VPL tai SHL matkoihin	Yksi matkustaja: kuljetuspalvelumatka Muut matkustajat: omavastuu Huom! SHL kortilla 30 euroa ylittävän matkan kustannuksen asiakas maksaa
Asiakas tarvitsee saattajan. Ilmoitetaan saattajan mukana olo tilausta tehtäessä. Saattajia voi olla yksi, hän kulkee kokonaan saman matkan kuin avustettava.	Asiakas: oma vastuu, kuljetuspalvelumatka Saattaja: ei omavastuuta
Asiakkaalla on mukana omia lapsia. Ilmoitetaan lasten mukana olo ja määrä tilausta tehtäessä.	Asiakas: oma vastuu, kuljetuspalvelumatka Lapset: Alle 7 vuotiaat maksutta, yli 7- 17 vuotiaat maksavat lapsen omavastuun hinnan
Asiakkaalla on seuralainen mukana. Ilmoitetaan seuralaisen mukanaolo ja määrä tilausta tehtäessä.	Asiakas: omavastuu, kuljetuspalvelumatka Seuralainen: kukin seuralainen maksaa omavastuun.

8. Palvelun käytön seuranta

Kuljetuspalvelun käyttöä seurataan ja mahdolliset väärinkäytökset tutkitaan ja selvitetään tapauskohtaisesti.